Ч. 274 (10.951). Львів, пятниця 10. грудня 1926. Porto opłata zaplacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Проти румунських насильств.

Як протестували Українці Вінніпеґу проти приймання рум. королевої.

З „Українського Голосу", вінніпеґського українського тижневика, довідуємося докладніше про протест українських мешканців Вінніпеґу проти гостини в тому місті румунської королевої Марії. З дотичної статті „У. Г." подаємо незнані ще нашим читачам подробиці того гідного протесту.

В суботу 30. жовтня приїхала до Вінніпеґу румунська королева, якій приготовано публичне приняття. Цю нагоду використали місцеві Українці, щоб і собі привитати королеву, але на свій спосіб. І вони повитали її тим, що публично, святочно й голосно запротестували проти публичного приняття для неї. Українці заявили перед цілою Канадою і перед Злученими Державами, що вони, горожане тих держав, не приєднуються до витання королевої тої держави, яка розбоєм забрала найкращі частини Української Землі і зломила всі свої зобовязання у відношенні до українського населення.

Протест зорґанізовано, як ялося кожному культурному народові. На передодні приїзду королевої уладжено в цій справі віче в Інституті Просвіти (29. жовтня), на якому зібралися представники всіх важніших українських груп і напрямків. Віче одобрило протест з ентузіязмом. Делеґація, що предложила протест представникові правительства, складалася з вибраних відпоручників таких орґанізацій у Вінніпеґу: Інститут Просвіти, читальня Просвіти, Український Народній Дім, Т-во св. Миколая, Т-во „Взаїмна Поміч", Т-во св. Михайла, Українська Православна Громада, громада буковинської прав. церкви св. Михайла, читальня ім. Шевченка в ст. Кілдонан. В делеґації були самі передові, відомі люде під проводом посла Дм. Якимішака, з яких голосом навіть правительство мусить рахуватися.

Враження того українського протесту було величезне і делеґація вповні осягнула свою мету: звернути увагу й заінтересувати світ нестерпним положенням українського народу під румунською окупацією. Ріжні пресові аґенції негайно розтелеґрафували український протест по цілій Канаді і Злучених Державах. Вістку про той протест подали всі щоденники. А вінніпеґський щоденник „Фрі Прес", відомий з того, що колись дуже ворожо ставився до Українців, видав український протест у спеціяльному, надзвичайному виданні з червоним заголовком напоперек цілої першої сторони. Яке враження викликав протест Українців Вінніпеґу в неукраїнських кругах, видно найкраще з того, що кількох послів до манітобського сойму зверталося особисто до провідника делеґації пос. Якимішака з запитом, що їм робити: йти, чи не йти на приняття королевої, на яке вони дістали офіціяльно запрошення і повинніб піти, а не хотілиб образити Українців.

З того, як принято в Канаді український протест, виходить недвозначно, що український елемент в цій Домінії є дійсно неколоважним чинником і з ним чимраз більше рахуються. Це одночасно доказ, що наша, донедавна аморфна еміґрантська маса набирає з дня на день більшої національної свідомости й сили і правительственні чинники не можуть на неї не оглядатися у своїх рахунках і в своїй політиці. Від дальшої послідовної праці нашої еміґрації в Канаді, від єдности й дисципліни її провідників, а передовсім від зрозуміння ними тих національних завдань, які вони повинні сповнити в „новому світі", залежатиме, чи український нарід стане в Канаді співгосподарем краю, що йому — як третьому по числу національному елементові в цій країні будучности — по справедливости давно належиться.

Зізд „Лугів".

Вибір Центрального Комітету під проводом д-ра Р. Дашкевича.

Львів, 9. грудня 1926.

Вчора, 8. ц. м., відбув у Львові в салі Лисенка свої наради краєвий зізд „Лугів", найпопулярніших нині руханково-пожарних товариств по наших селах. Учасники зізду — майже без вимку молоді люде, всеж таки виявили в своїх нарадах значну громадянську зрілість, здисциплінованість і зрозуміння ваги моменту та вложених на себе обовязків.

У президії зізду засідали пп.: Сагайдачний Петро з Бережан — голова, Гловяк Мих. з Ходорова і Френюк з Дори — заступники голови, Стефанишин Антін і Федорчак Волод. — секретарі. Весь час прислухувався нарадам представник поліції комісар Рутка.

На зізді виголошено три реферати 1) Про розвій руханково-пожарних товариств „Січ" і „Луг" по війні — д-р Роман Дашкевич, 2) Звіт з дотеперішньої праці редакції „Вістей з Лугу" — п. Антін Стефанишин, 3) Касовий звіт — п. Михайло Козланюк. По рефератах відбулася вельми оживлена, широка дискусія, в якій забирало голос дуже поважне число присутніх делеґатів, що порушували ріжні пекучі справи, звязані з орґанізацією і відповідним поширенням та поглибленням лугової орґанізації на всіх західно-українських землях.

З початку зізду кількох учасників (головно з Самбірщини і Рогатинщини, а також д-р Ст. Ріпецький з Сокаля) старалося всякими демонстраційними внесеннями, окликами, заявами то-що внести заколот між делеґатів, а мабуть взагалі не допустити до нормального ходу нарад. Колиж їх явно демонстраційне і нічим неоправдане внесення на допущення до нарад в характері повноправних делеґатів членів т. зв. тимчасового краєвого комітету Лугів, як самозванчої установи, не найшло на зізді послуху — ці учасники покинули разом зі своїми прихильниками салю. На 123 умандатованих учасників зізду покинуло наради яких 20 осіб, так, що в дальших працях зізду брало участь 102 делеґатів. Це найкраще говорить про ті „впливи", які мають на лугову орґанізацію соц.-радикали.

Після того інциденту зізд відбував свої наради вже спокійно до кінця. На зізді вибрано Центральний Комітет Лугів у складі: д-р Роман Дашкевич, голова, Михайло Козланюк, Володимир Федорчак, Антін Стефанишин, Олекса Кушик, Богдан Абрагамовський, В. Панкевич, Ольга Курцеба, Іванна Мамчак — члени. Цей Комітет має також перебрати редакцію „Вістей з Лугу". Крім того ухвалено також низку резолюцій орґанізаційного і тактичного характеру. Між ин. одноголосно ухвалено резолюцію проти т. зв. тимчасового краєвого комітету, якому відмовлено права заступати лугові товариства й видавати „Луговика". Однодушно перейшла теж резолюція-протест проти редакції „Громадського Голосу", яка розвела своєрідну кампанію проти „Лугів" і їх орґанізаторів („Гром. Голосові" загрожено бойкотом). Окремо ухвалено привитати Т-во „Просвіта" в день його ювилею з обіцянкою співпрацювати з ним якнайтісніше. Цю ухвалу приняли зібрані невмовкаючими оплесками. Зізд згадав також вдячним словом в окремій резолюції заслуженого трудівника на січовій ниві, „січового батька" д-ра К. Трильовського, від якого наспіла на зізд привітна телеграма. При кінці зібрані устроїли головному орґанізаторові „Лугів" д-ру Р. Дашкевичеві сердечну овацію, дякуючи йому ософтак за його невсипущу працю для добра й розвитку „Лугів". Після ухвалення висоти вкладки до лугової кооперативи, яку обовязаний зложити кожний „Луг", зізд закінчився відспіванням „Червоної калини" і національного гимну в 5. год. попол.

Для учасників зізду і гостей, що заповнили салю Лисенка по береги, повторено зараз по зізді ще раз вечір-попис львівських Луговиків і Луговичок, про який у нас була вже згадка. Вечір і цим разом пройшов з великим успіхом.

Новий кардинал.

Льоренцо Лаврі, ефеський епископ, папський нунцій у Варшаві, іменований кардиналом. Це іменування без сумніву потягне за собою зміну на становищі папського нунція у Варшаві.

Засуджені на смерть.

Загальні збори „Общества ім. М. Качковського".

Львів, 9. грудня 1926.

Вчора у великій салі „Народнього Дому" відбулися чергові заг. збори „общества ім. М. Качковського". „Старорусскі" батюшки й адвокати постягали з усіх усюдів останки старого, анахронічного москвофільства. Головував адв. д-р Виницький.

В дискусії над звітом селянин Козовий і студ. Хам домагалися злуки „общества" з Тов. „Просвітою", на що „старорусскі" батюшки і студенти з-під стягу Л. Черкавського (ком. „Нар. Дому") відповіли диким ревом. На порядку нарад стояла між иншим справа введення фонетики до видань „общества". Та на внесення одного з найревніших „старорусів" о. Бучка, що траґічно-розпучливим голосом кричав: „згину, а не дам „ъ" (Йора)", реферат про висліди анкети над зміною правопису усунено з порядку нарад.

Після того прийшов до голосу д-р Заяць, що в імени б. народовольців зложив заяву, в якій — підкреслюючи необхідність консолідації і єдности просвітного руху — ствердив, що в сучасних умовах О-во Качковського сповняє розкладову ролю. Бесідник зазначив, що він не має теж довіря до проводу „Просвіти", який — мовляв — „використовує освітний рух для своїх клясових, дрібно-буржуазних інтересів", одначе, не зважаючи на це, він і його прихильники уважають „Просвіту" здатною стати консолідуючим осередком освітнього руху.

Зложивши свою декларацію, д-р Заяць зі своїми прихильниками опустив поле бою, так що дальші наради відбулися без перепон.

Головою „общества" вибрано д-ра М. Глушкевича. Початково він відмовлявся, але під напором „старорусских мас" взяв на себе тягар головства.

Анґлія і СРСР.

Засідання палати громад.

Льондон, 8. грудня 1926.

На засіданні палати громад державний підсекретар мін-ства закордонних справ на запит про теперішні відносини до СРСР. покликався на попередню заяву Чемберлена в тій справі. Чемберлен, як відомо, ставить за умовину переговорів із большовицьким урядом здержання того уряду від усякої протибритійської пропаґанди і визнання фінансових зобовязань Росії, як це зробили инші цивілізовані держави. Сер Лембсон до повищої заяви додав, що большовицький уряд зовсім не виявляє охоти здержатися від протибритійської пропаґанди. Британський уряд має доволі доказів, що говорять про таку пропаґанду большовицьких емісарів на британських островах. Має теж докази, що ще приготовляється дальша така діяльність.

Перший день виборів на Мадярщині.

Будапешт, 8. грудня 1926.

Нині почались вибори в 103 провінціональних округах і в окрузі Будапешту. З одноголосно вибраних послів (тому, що не було контркандидатів) 45 належить до партії нац. єдности, 5 до христ.-суспільно-господарської партії, 1 безпартійний (гр. Апоні). Одноголосно вибрані: през. мін. ґр. Бетлен, мін. освіти Клебесберґ, мін. внутр. справ Шітовський, мін. гонведів Чакі, мін. закорд. справ Валько і мін. фінансів Дуд.

Творення уряду СХС.

Білгород, 8. грудня 1926.

Король поручив Узуновичеві утворити кабінет.

Пожежа корол. палати в Букарешті.

Букарешт, 8. грудня 1926.

Минулої ночи згоріла королівська палата в середині міста, м. и. престольна саля і салі принять. Обстановку врятовано. Пожежа повстала в кухні, а наслідком сильного вітру рознеслася на палату.

За громадську мораль.

Львів, 9. грудня 1926.

Народній Зізд був безперечно величавою маніфестацією одностайности українського громадянства, зорґанізованого в рямках Обєднання, в основних питаннях національної політики. Можна сказати, була це рідка одноголосність, якої не доводиться часто зустрічати не лише в нас, але і в громадянствах більше суспільно розвинених і політично зрілих. Безкомпромісовість в принципах, простолінійність в засобах, тверда віра у всесильність нації — ось що кермувало учасниками Зізду, ось що наказувало їм з усею свідомістю виносити постанови, обовязуючі кожну орґанізовану й дисципліновану одиницю.

Правда, простолінійність постанов Зізду намагалися нечисленні одиниці заломити, підточити, викривити. Представники — якщо можна так висловитися — якоїсь специфічно-орієнтаційної лівиці і „реальної" правиці, підтягаючи свої незугарні тактичні міркування до рівня програмовости, таранами пустословности вдаряли в суцільну будівлю всеукраїнської національно-політичної програми. Чи треба учасникам Зізду пригадувати, якими марними були ті маячення, якими беззвучними були ті апольоґії зліва і зправа? І Зізд своїм відношенням до поодиноких оборонців державців влади по цей і той бік рижської лінії, а головно своїм голосуванням над предложеною програмою і політичними резолюціями дав належну оцінку цих інфекційних міркувань. Здавалось, що ця одноголосність заставить сучасних Ганджів Андиберів та Тетер замовкнути, піддаючись партійному колєктивові, приймаючи постанови 99 прц. більшости Зізду, або — як це водиться в анальоґічних орґанізаціях — заставить їх пірвати звязки з Обєднанням і стати на власних ногах чи перейти в споріднені собі „ідеольоґічно" орґанізації.

На жаль, досі не сталося ні одно, ні друге. Тріски діяметрально наставлених, але спорідненою психікою і однородною думкою обєднаних та опертих чуттєво на чужі сили „крил" сторчать далі в Обєднанні, ведучи проти нього найзавзятішу партизантку. Вони намагаються всіми засобами нищити ідеольоґічне добро Обєднання, що є моральним майном усієї нації, обмотуючи його пряжею своїх видумок й закидуючи багонними квітами своїх „благородних" почувань.

Обєднання у виїмково важких умовах зуміло перевести справді величезну працю, стоплюючи на протязі року в одну цілість розбіжні гурти і групи та розсновуючи в краю густу орґанізаційну сітку. Є це найцінніший і найнаглядніший дорібок Обєднання. І вже на цьому дорібку хотілиб жирувати головно ті, що в нього нічого не вложили, що до цих успіхів Обєднання нічим не причинилися. Не лише не причинилися, але й на кожному кроці підставляли ногу праці Обєднання, посуджуючи його у всіх головних гріхах. До тогож те жирування на моральному добрі Обєднання має відбуватися в противенстві до головних тенденцій всієї орґанізації. Є це без сумніву траґедія Обєднання. Величина партії та її толєранція у відношенні до колишніх партійних „го-

„тіпендії другої категорії „уділено таким особам: Бутович Микола (Липськ), Буш Микола (Кіль), Іваник Нестор (Берлін), Кривецький Іван (Берлін), Крупницький Борис (Берлін), Кульменко Сергій (Берлін), Кучабський Василь (Берлін), Менцінський Иосип (Кенігсберг), Мілько Михайло (Берлін), Пеленський Зенон (Берлін), Румнців Максим (Берлін), Садівничий Данило (Берлін), Смакула Олександер (Ґетінґен), Скрипник Микола (Берлін), Чужак Гриць (Берлін), Шемет Богдан (Ґетінґен), Шпилинський Олександер (Берлін). Є надія, що від 1. січня нового року буде засновано ще кілька нових стипендій обох категорій.

Українські виклади в мурах берлінського університету.

З 10-го грудня н. р. проф. Дмитро Дорошенко зачинає курс: „Огляд джерел до історії Української Козацької Держави XVII—XVIII ст." для слухачів Українського Наукового Інституту в Берліні. Виклади відбуватимуться в авдиторії ч. 230 берлінського університету.

Про заповіджені виклади д-ра Володимира Залозецького з ділянки мистецтва була вже у нас замітка перед пару днями.

Дописи.

Жовква. *(До характеристики „стовбів" москвофільства в жовківськім повіті.)* В дописі з Жовкви й повіту в 767 ч. „Діла" з 1. грудня н. р. є згадка про діяльність чи організаційний рух „староруської партії" по деяких селах повіту, під проводом двох „русских" священиків: о. Жолкевського з Мацошина й о. Романа Чайковського, нового пароха в Батятичах. Хочу при тій нагоді кинути кілька уваг дотично особи о. Романа Чайковського, як ближче знаного з повіту сяніцького. Зближається мабуть час виборів до сойму у Варшаві, а з ним і охота сягнути по посольський мандат, попробувати щастя і вийти у посли, як то було „во время оно", за добрих часів небіжки Австрії, коли то з темнім сяніцькім повіті як „стовп" кацапщини о. Роман вийшов до віденського парляменту послом з волі темного, забитого й бідного Лемка, котрому у відплату за вибір абсолютно нічого не приніс. Сяніцький повіт з вини о. Романа і йому подібних донині не може вибрести з темноти й невіжества і не в силі визволитися від визиску жидівських п'явок, а на культурно-освітнім та економічнім полі стоїть позаду всіх инших повітів Східної Галичини. Зате наші сусіди тримають цупко цей повіт у своїх руках та зовсім легко ведуть денаціоналізаційну працю серед нашого народу. А найкращий приклад — сама бувша довголітня парохія о. Романа Тернава Горішна і Долішна, тепер напів спольщена і златинщена, так, що в самій Тернаві лишилося ледви кілька родин „Руснаків", чистих гр.-католиків, а решта або мішані подружа, або й зовсім спольщені і по домах їх слова рідного вже не почуєш... Навіть дяк перейшов на латинський обряд і як Поляк досі обслугує церкву й латинським напівом звеличує наш обряд! Про господарку і працю о. Романа в селі краще не згадувати. Вистане зазначити, що нині корови, коні чи безроги мають кращу домівку як священик в Тернаві, бо приходство розвалене і знищене зовсім, а тепер очевидно не має фондів і не може спромогтися на відреставрування чи побудування хати, бо й нема душ і нема вже потреби. А зате в громаді пишеться і величаве латинське приходство і гарний костел, наповнений битком нашими людьми-перекинчиками щонеділі і в латинські свята. Нема вже нині нафти, бо шиб загвожджений, нема вже душ у Тарнаві і нема мандату як джерела доходів пароха, треба було отже за „заслуги й подвиги" в Сяніччині переїхати на ліпшу парохію в повіті жовківськім, де знову можнаб вибристи на верх, розсівати роздори і деморалізацію серед нашого народу, розбивати національну єдність та наповняти власні кишені. Отак виглядають подвижники москвофільства, що животіє у нас ще з ласки Польщі, в жовківському повіті.

Орґанізаційний рух.

Віче в Лежайську, повіт Ланцут.

Західна українська етноґрафічна границя Східної Галичини, що зачинається в повіті Ліско і йде на полудневий захід повітами Ланцут, Ряшів, Стрижів, Кросно, Ясло, Горлиці, Грибів, Новий Санч і Новий Торг, опирається під теперішню пору у північній своїй полосі на судовім місті Лежайську, ланцутського повіту. Національна сила і свідомість населення завдяки церкві і її парохів, передовсім завдяки трудові нинішнього пароха о. Матея Х о м а н я, є тут така велика, що в Лежайську є вже добре функціонуючий Повітовий Народній Комітет УНДО і що на останньому Народньому Зїзді Лежайщина була гідно й численно заступлена.

Дня 30. листопада ц. р. відбулося в Лежайську всенародне в і ч е, скликане заходами місцевої народньої організації. Віче відкрив о. Матей Х о м а н ь. На внесення п. Льва К и ш а к е в и ч а вибрали присутні президію, в склад котрої увійшов о. Матей Хомань як голова і Михайло Д з е д з і н с ь к и й як секретар. Про політичне положення нашого народу і завдання політичної організації говорив делеґат Центрального Комітету Обєднання п. Олекса Ч е р к а в с ь к и й, про завдання господарської організації делеґат Сільського Господаря п. Мих. Т в о р и д л о зі Львова.

По рефератах виявзалася дискусія, в якій замітними були голоси о. Теодора Г у р и з Куриліівки й о. Павла П а в л і ш а зі Старого Міста.

Вирішено перевести по всіх українських громадах побіч просвітньої і господарської — ще й політичну організацію в рямцях Обєднання. Ухвалено також відкрити ще перед латинськими святами споживчу кооперативу і поширити кооперативну орґанізацію по всіх українських громадах. Обговорювано також справу кредитів для піднесення господарського життя Лежайщини і справу „Дністра". Між иншим виринуло бажання, щоби „Дністер" вислав на місце свого делеґата, який повчив би на місці всіх інтересованих, як боронитися від надужить П. Д. В. У. і її агентів.

Віче відбувалося в салі величавого Народнього Дому, що є гордістю цілого лежайського округа. „Цей дім — то наша твердиня — пояснював мені один міщанин зі Старого Міста. На захід від нього все польське, а на схід — наша земля". На вічу була присутна вся місцева інтеліґенція, чотирьох священиків, решта числом до 400 селяне з Дубна, Пискорович, Куриліівки, Ожанної, Жухова, Сідлянки, Прихояця, міщане з Лежайська і Старого Міста та кількох селян з села Кільна (Кульно) з Холмщини.

Замітити й підчеркнути треба, що одиноким забором і сторожем нашої національности на заході є наш обряд і наша церква. Богато наших громадян не володіє як слід нашою мовою, богато говорить уже по польськи — але всі є Українцями з тим завзяттям і свідомістю, що цікують кожне населення окраїн.

Бажаним було би, щоб наші фінансові установи заопікувалися більше тамошніми кооперативними установами і пішли їм з фінансовою помічю, тимбільше, що завзяття, серіозність і працьовитість місцевого населення є найкращою забезпекою вложених у тутешні установи капіталів.

О. Ч.

Збори УНДО в Хирові. — Праця в окрузі.

В неділю 28. листопада 1926 відбулися збори членів і прихильників Українського Національно-Демократичного Обєднання в Хирові в домівці читальні, скликані у формі довірочної наради. Предметом зборів був звіт з Краєвого Конгресу Обєднання. Звіт складали учасники Конгресу п. Франц Л и п е ц ь к и й з Хирова і селянин Василь К р а в е ц ь зі Сушиці Великої. Зборам, на котрих було присутніх 76 делеґатів, проводила президія, в склад котрої увійшли: Михайло К у х т а, Іван К о з и к, Василь К р а в е ц ь і Остап Коропей. Присутні одноудушно одобрили і приняли до відома ухвалену програму Обєднання і резолюції Конгресу. Опісля на внесення господаря Василя Кравця ухвалено приступити до негайного поширення партійної організації по всіх громадах округа.

Дня 21. листопада 1926 відбулися збори УНДО в селі С у ш и ц я В е л и к а. Покликано до життя громадську організацію Обєднання і вибрано громадську політичну управу.

Організаційна праця Обєднання переводиться послідовно в цілім хирівськім окрузі (суд. пов. Стара Сіль), так, що нею заінтересувалися навіть власть імущі. Поліція з Фельштина зробила на трьох членів хирівського Повітового Народнього Комітету донос до староства за те, що вони ведуть політичну агітацію по селах, так, немов би на таку агітацію мали монополь лише Поляки і хруні.

Віче в Ременові, пов. Львів.

Дня 28. м. м. відбулося в Ременові, львівського повіту, політичне віче УНДО. Простора саля читальні „Просвіти" не могла помістити всіх учасників віча обох полів з Ременова й сусідних громад: Вислобоки, Кукизів і Руданці. Віче отворив місцевий господар Кіндрат Сушко. В склад президії покликано: Михайла Пашковського і п. Івана Романчука з Ременова, Сенька Сушка з Вислобок і Мартина Цигана з Запитова. Реферат на вічу виголосив голова Повітового Народнього Комітету п. Іван Ліщинський. Про сільсько-господарські справи і про кооперацію говорив п. Ілько Лисий зі Львова. В дискусії забрали голос: Калівошка Кирило, Іван Романчук і о. М. Пашковський. По вічу вибрано партійні громадські комітети чотирьох названих сіл.

Довкола земельного питання.

[Prof. Władysław Leopold Jaworski: **Reforma rolna**, Краків, 1926. Ст. 569].

Визначний польський учений, професор краківського університету Л. Яворський оголосив перед кількома тижнями велику працю про земельну реформу.

Варто, щоб і українське громадянство познайомилось з її змістом. На його думку, розвязка земельного питання є основою всього суспільного господарства й навіть основою будучности польської держави. Ця теза є точкою виходу цілої праці.

Проф. Яворський бачить величезну ріжницю між селом і містом, між сільським або хліборобським думанням та міським або промисловим. Село має свою окрему ідеольоґію, своє окреме думання. Коли промислове, міське думання позначується впливом раціоналістичних елементів, то село лишається під впливом ірраціональних елементів. Отже перш усього слід розвязати земельне питання, а опісля буде можливий розвиток промислу. Проблема будучности лежить у тому, щоби найти єдність і рівновагу між раціоналістичними та ірраціональними елементами.

У відношенні до польського закона з 28. грудня 1925 року про виконання земельної реформи, проф. Яворський вказує на головну його признаку: е т а т и з м з виключенням економічної свободи. Як консеквенцію цього бачить автор загальне зубожіння не лише хліборобського населення, але також і промислового. Держава по думці автора не є спосібна до ніякої економічної діяльности, вона повинна обмежуватися до контролі і до достарчення кредитів. Лише економічна свобода веде до ціли. Здорова земельна реформа повинна опертися на двох основних думках: на створенні умов, які дали би хліборобському населенню спромогу набути землю і на обдуманні та введенні плину для піднесення хліборобської продукції.

Крім своїх думок про суть земельного питання взагалі а зокрема в Польщі, про основні признаки польського закона про виконання земельної реформи, подав проф. Яворський програму будучих кодифікаційних прав, а також навів текст обовязуючого в Польщі земельного законодавства та скоментував сам закон з 28. грудня 1925.

Праця проф. Яворського, оперта на глибоких правничих, фільософічних і суспільних студіях, визначається тісно науковою безсторонністю і для кожного, кого цікавить земельне питання, мусить становити правдиве джерело думок, даючи товчок до поважної застанови над проблемами земельного питання.

Книжка присвячена „тим, для яких земля є дорога".

Д-р Юрій Панейко.

Всячина.

Жінки на лаві присяжних. У Льондоні повторяються щораз частіше розводові процеси, на яких чоловік або жінка приневолені прилюдно оповідати про подружі тайни, часто не дуже приємні для публики, а навіть присяжних суддів. Цими днями трапився випадок, що адвокат, який боронив жінку у такім процесі, домагався від предсідника трибуналу, щоби він заступив жінки на лаві присяжних мущинами. Адвокат заявив, що його клієнтка мусить оповісти перед судом страшні історії про „перемоги" свого мужа, офіцира. Перемоги, річ ясна, не воєнні, а мирні, над жінками. На лаві присяжних сиділи дві дами, а що гірше: три панни, яких уха могли би бути вражені недискретними подробицями. На це предсідник трибуналу заявив, що закон є рівний для всіх; він може вволити волю адвоката тільки тоді, коли самі члени трибуналу, жінки, звернуться до нього з домаганням, щоби їх звільнив від обовязку, який може нарушити їх вроджену жіночу соромливість. Після цієї промови в суді настала повна мовчанка. А по хвилині одна з жінок заявила, що почування обовязку є в них сильніше, як почування особистої... неприємности. Це почування обовязку коштувало невірного мужа богато: лава присяжних засудила його на 250 фун. місячних аліментів. Можна уявити собі, в якій мірі на присуді заважило обурення вражених 5 жінок, членів лави.

Політика і дорогоцінний камінь. Ми згадували про заходи шведського уряду, щоби придбати назад одну національну дорогоцінність, яка примхою долі попала в руки радянського уряду: — найцінніший у світі рубін. Історія цього каменя є гідна згадки. Шведський уряд уже раз викупив його дорогою ціною, коли вічно задовжена дочка великого Ґустава Адольфа королева Христина заставила цю 250-каратову дорогоцінність в Антверпені. В 1777 р. елеґантний та войовничий король Ґустав III. відвідав Петроград, де його щедро приймала цариця Катерина. Він одержав від неї в дарі ордер „Олександра Невського" з чудовими діямантами, палицю викладену дорогоцінним камінням, скриночку з перлами, а навіть предорогу „шубу". Коли він вернувся до Штокгольму, злобні язики почали молоти, що таких скарбів ніхто не дістає за дурно. І король, щоби доказати свій широкий жест вислав до Петербурга окремого курієра з великим рубіном для цариці Катерини. Коли тепер почали молоти язики в Петербурзі, а шведський король мав богато клопоту, щоби втихомирити своїх земляків і почав обіцювати ріжні застави за втрачений дарунок, Катерина великосердно заявила, що рубін зверне. Але не звернула. І він до нині лежить у Петербурзі, який став Ленінградом. І був би завтра вже вернувся назад до Штокгольму, як би не зайве слово якогось ученого мінеральоґа, який ствердив, що це не правдивий рубін, а його підроблена копія, майже без вартости. Ніхто не сумнівається, що лицарський Ґустав III. передав до Петербурга правдивий рубін. Тепер виринає питання: який російський володар був настільки дотепний, що пішов слідами шведської Христини і заставив його, а в офіціяльну скриньку поклав нишком замовлену фальшиву копію!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Четвер 9.XII. Львів.
Пятниця 10.XII. Львів.
Субота 11.XII. Радивилів.
Неділя 12.XII. Кремінець.
Понеділок 13.XII. Кремінець.
Вівторок 14.XII. Дубно.
Середа 15.XII. Дубно.

Заходом Кружка ім. Г. Барвінок устроюється з днем 15. грудня ц. р. при вул. Мохнацького 12. в школі ім. Т. Шевченка курс а р т и с т и ч н и х т к а н и н на 6—8 лекцій. Зголошуватися в канцелярії школи від 8—1. Оплата 12 зол. 1089

На „Рідну Школу" зложили в золотих: Замісць цвітів на могили Олександра і Марії Ґлодзінських Вп. Марія Зелінська в Богородчанах 20. — Українська кольонія в Тчево (Поморє) збірку 45. — В день вінчання Вп. Котисівної з богословом Степаном Білим в Команчі 31. XI. ц. р. зложили весільні гості 10. — З нагоди весілля Вп. п. Новосільського з п. Монастирською в Луці збірка 8·31. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 1091 1—1

Загальні Збори тов. „Українська Захоронка" у Львові відбудуться 23. грудня ц. р. о 5. год. вечером в льокалю „Бесіди" в Народнім Домі. Наколи би о 5. годині не було приписаного статутом комплету, відбудуться о 6. год. вечером другі Загальні Збори при кождім числі присутних членів. — Гординська, голова, Мечникова секретарка. 1090

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Ширіть наш часопис!

в полудневому та середущому Китаю могли бути нарушені. А до того там їде, до того пруть льогічно розвиваючіся там події. З того ясно, що Англії необхідно ужити збройної інтервенції в імя збереження своїх економічних інтересів.

Все те доказує, що розвиваючіся тепер події в Китаю дуже небезпечні для всіх чужинців, та що їх хід може спричинити навіть збройну інтервенцію.

Якже ці події представляються? В Пекіні нема тепер ніякого уряду. Генерал Чанг-Тсо-Лін збирається організувати свій власний уряд. Та вся небезпека лежить не в тому. Вона міститься в успіхах кантонського уряду та його воєнних операцій.

Первісна політична й мілітарна акція Кантонців мала наскрізь більшовицьку марку та відбувалася під беззастережним проводом китайських комуністів. Комуністична партія Китаю є тільки секцією великої національної китайської партії Гоміндану. В Кантоні комуністи були сильні і тому вся ініціятива була в їх руках. Гоміндан, тобто китайські націоналісти, хоч і підтримували комуністів, то ставилися дуже критично до їх диктаторських замашок. Чим більше зростали успіхи кантонської армії, тим більше ініціятиви виявляли націоналісти. Нині справа представляється так, що вся влада в Кантоні опинилась в руках націоналістів.

Кантонські війська дійшли до Шангаю. Одночасно національні китайські організації проголосили генеральний бойкот англійських і взагалі чужинецьких товарів, а серед китайських робітників, що працюють у чужинних підприємствах, зорганізували загальний страйк. При тім Гоміндан веде безперервно завзяту агітацію проти чужинців. Появилися вістки навіть про пляновані погрози чужинців. Це спричинило серед них велику паніку. Яку велику вагу прикладають до тих поголосок в Англії та Франції, видно найкраще з того враження, яке вони викликали в Англії та Франції.

Відгомін політичних невдач комуністів у кантонському уряді та в армії находимо й на сторінках більшовицької преси. Коли Бухарін на останньому засіданні поширеного пленуму Комінтерну покладав великі надії на успіхи кантонських комуністів, а представник Гоміндану навіть витав наради Комінтерну, то московська „Правда" піддала китайських комуністів різкій критиці за їх невмілу тактику і за те, що завдяки їх необдуманій діяльности скріпилися праві націоналістичні настрої в Гоміндані. Автор зазначує, що вони почали рости вже від березня ц. р., а комуністи навіть не старалися тих настроїв паралізувати.

Все це тільки стверджує, що теперішні успіхи та політика Кантону є незвичайно небезпечною передовсім для інтересів чужих держав. Ця небезпека виросла до небувалих розмірів особливо в англійській кольонії Ханокоу, що є найбільшим портом на Янгтсе, де китайські страйкарі хочуть захопити в свої руки митні установи, якими управляють згідно з договором Китайці.

Всі північні удільні генерали почали обєднану акцію проти кантонської армії, але вона покищо зводиться до самих переговорів. Ініціятива в тій справі опинилася в руках манджурського диктатора, якому сприяє Японія, бо її інтереси теж поважно загрожені наслідком націоналістичної роботи Гоміндану. Ось і ті відомости, які можна було зібрати про найновіші події в Китаю, що від кількох літ не дають спокою і Европі.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Радянська Україна.

Комітет допомоги „Дніпрельстанові".

При президії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету повстав комітет допомоги Дніпрельстанові. Його покликано до життя на основі однодушного рішення Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад і Ради народніх комісарів. До комітету ввійшли між иншими: Чубар, Сербіченко, Власенко, Гаврилів, Дудник, Жигалка, Затонський, Кіркиж, Онищенко, Попоз, Радченко, Шліхтер і Чайко. Отже самі урядові особи. Метою комітету прискішення будови і допомога в будові Дніпрельстану.

Діячі з України в уряді СРСР.

Бувшого наркома освіти на Україні, потім голову Всеукраїнського Держплану і бувшого голову Київського Виконкому Гринька призначено членом президії союзного держплану. Заступником голови союзного Держплану став бувший секретар КП(б) Квірінг.

На наукові видання ВУАН,

асигнував народній комісаріят освіти в Харкові 84.500 карбованців. Укрнаука, тобто департамент Наркому Освіти, повідомив крім того Академію, що бажає друкувати в Київі також усі свої наукові видання під доглядом Академії. Академія Наук одержала при кінці листопаду цілу низку пропозицій від наукових закордонних установ про виміну науковими виданями. Пропозиції наспіли від Ню-Иорської публичної бібліотеки, Славянського інституту в Парижі, Стразбурського університету і Берлінської Академії Наук.

Традиційні Андріївські Вечерниці

уладжує „Порадня Матерей" в неділю 12. грудня ц. р. в малій салі Лисенка, вулиця Шашкевича. Початок год. 9·30. Запрошення можна набувати в „Бесіді" в суботу 11. грудня ц. р. від 12—1, і вечером від год. 6—7, а в неділю від 12—1, і вечером від 6—8, відтак при касі. Ріжноманітна програма. 1047 а 2—2

По широкому світі.

Порозуміння Італії з Німеччиною. Мусоліні підтримує Штреземана на женевському терені завдяки цьому, що Штреземан нібито заявив незаінтересування Німеччини справою Південного Тиролю. „Пополо Романо" стверджує, що після сесії Ради Ліги Націй відбудеться сензаційна стріча Мусолінія зі Штреземаном. Стріча ця буде дуже важна для Італії і відбудеться без уваги на спротив Парижа.

Кук у Москві. З Москви повідомляють, що туди приїхав ген. секретар союзу англійських шахтярів Кук. Він заявив там, що англ. шахтярі потерпіли невдачу, але це не означає кінця боротьби. Вони будуть наново організуватися і при найближчій нагоді зачнуть знову боротьбу.

НОВИНКИ.

— **Український Національний Хор** під дириґентурою Олександра Кошиця дав три концерти у Вінніпеґу (Канада) в днях 19. і 20. листопада ц. р. Теперішній хор Кошиця значно менший, бо складається тільки з 40 осіб (15 співачок і 25 співаків). Не зважаючи на те, хор тішиться всюди небувалими успіхами як між своїми, так і між чужими. Це видно найкраще з числених голосів преси, української й англійської.

— **Школу українських національних танців** веде в ріжних містах Канади відомий балетмайстер Василь Авраменко. Тепер він перебуває у Форт Віліямі, де, як і в попередніх місцях свого побуту, навчив кількадесять осіб українських національних танців. Виступи, що їх улаштовує Авраменко для української і чужинецької публики разом зі своїми учениками, стягають маси цікавих видців. Словом — Авраменко має в Канаді не меншу популярність і славу, як Олександер Кошиць зі своїм хором.

— **Українська автокефальна церква** поширюється чимраз більше між нашими еміґрантами в Канаді. З вінніпеґського „Українського Голосу" (ч. 48) довідуємося, що збірка на український православний собор у Вінніпеґу поступає вперед (досі зібрано 7.323·83 дол.). В тому ж числі подано, що в місті Едмонтоні куплено будинок б. церкви методистів, який заінтабульовано на власність місцевої української прав. громади. Дня 24. X. ц. р. в цьому будинку відправлено першу Сл. Божу в українській мові. Прав. парохом в Едмонтоні є о. Сенета.

— **Ucrainica.** „Прагер Прессе" в ч. 332. з 4. XII. ц. р. у відділі „Славянський Огляд" приносить кілька заміток з українського життя. М. ін. подано там коротенький огляд діяльности Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові за рр. 1919—1925, замітку про конгрес українських режисерів у Львові, замітку про найстаршу бібліотеку на Україні (колишня бібліотека Історично-Фільольоґічного Інституту Безбородька в Ніжині, заснована 1823 р., що має тепер 117.000 томів) і коротенький некрольоґ пок. еп. Боцяна.

— **Політична всячина.** По рішенні окремих комісій, основаних в Італії наслідком закону про оборону уряду, 522 осіб признаних непримиримими ворогами фашизму засуджені на заслання. Вони одержуватимуть по 10 лір денно на утримання. — Відомий робітничий діяч в Англії Джон Стівенсон покинув робітничу партію, заявляючи, що його спонукали до цього зміцнення впливів комунізму у цій партії. — За останнього півроку внутрішній довг Англії збільшився на 82 міл. фун. — Бувший президент мадярської республики гр. Каролії має намір оселитись на постійне в Канаді і зайнятись господарством; таким робом піде за прикладом неодного російського князя та генерала. — Людендорф находиться в смертельнім стані. — Припинений італ. йський часопис „Стампа" появився наново, але вже як... фашистівський. — Президент Польської Річипосполитої призначить декретом спеціяльну арбітражну комісію, що досліджуватиме кошти продукції; вона складатиметься з 83 осіб.

— **Кого помилували!** Президент Річипосполитої помилував слідуючих вязнів, що відсиджували кару, даровуючи: Іванові Дідухові решту 4 літ за вбивство, а його жінці 3 роки, Михайлові Качинському 5 літ за крадіж, Павлові Любасові 5 літ за крадіж, Генрикові Зільберові завісив решту пятилітньої кари на протяг трьох літ, Мойсеєві Ґеблєві решту 5 літ за крадіж, Тересі Живій завісив решту 15 літньої вязниці за вбивство мужа, Олексі Голодові завісив решту 7-літньої кари за підпал на протяг 5 літ. Крім цього випущено на волю Тиссківу та Бялоня за крадіж у крамниці, Зенона Костецького почтовця і Ришарда Левенталя дентистичного практиканта.

— **Про що можна довідатись від Англійців?** Їздять по Польщі два англійські посли з робітничої партії Джон Бекет і Артур Шепгерд. Вони зацікавлені головно справою політичних вязнів. Тому заглянули в дорозі до Володимира Волинського на процес 151 обвинувачених у комунізмі. Оглянувши тамошню вязницю, вийшли із „дуже прикрим враженням"; кажуть, що „сама вязниця страшна, брудна, надмірно повна, келії тісні, трухляві, без світла та свіжого повітря". Після такої картини, не диво, що Бриґідки видались їм вязницею можливою, а навіть подекуди... вищою від деяких англійських, бо вязнів можна там відвідувати. Зате у Володимирі зробили вони справжнє відкриття: поважні функції (чи не завідуючого) виконує у тамошній вязниці Лабяк, якого прізвище навіть їм було відоме з його поведінки у Львові. У Варшаві сказали їм, що його звільнили із служби за знущання над політичними вязнями. У Володимирі люде впевняли, що це неправда, бо це той самий Лабяк перенесений ще з авансом...

— **Варшавські каси.** У міністерстві скарбу урядував гарний начальник департаменту від грошевого обороту; називався він теж гарно: Келбаса, а звільнили його несподівано, бо за відповідні хабарі звільнював людей від податку. — Наслідком грошевих зловживань застрілився касієр міської електрівні Адамський...

— **Любовні траґедії.** У Варшаві застрілила з револьверу 31-літня наречена відомого купця Чапського, який утримував її довший час, а в останніх часах нехтував нею. — Перед львівським судом ставав учора торговельний помічник Мінський, обвинувачений у зведенні 18-літньої служанки Топольської, звільненої у свій час за удушення дитини, якої Мінський був батьком. — 6 тижнів вязниці дістав якийсь Владислав Домарадський за те, що пробив ножем плечі своєї бувшої любки, яка після довших знущань над нею покинула його.

— **Косівський біґаміст.** Косівщина має сензацію. До Косова доставили якогось Якова Горовіца, який хотів перейти румунський кордон. При арештуванні виявилось, що він називається Маєр Найбавер, є сином ритуального різника з Журавна, має одну жінку в Косові, а другу в Кутах. З тою другою вже живе кілька літ, а першу повідомив власноручно під псевдонімом Горовіца, буцімто як приятель Найбавера, що її муж умер. На доказ цього приложив фальшиву рабінську печатку. Одержавши за першою жінкою добре віно, хутко втік від неї до Кракова, а згодом оженився тайком у Кутах, коли ж і другої жінки мав досить, хотів чкурнути до Румунії. Його судитимуть за двоєженство. Є ще великодушні духи й в провінціяльних закутинах!

— **Податок на безженних.** Муссоліні представив на Раді міністрів проєкт декрету про спеціяльний податок на всіх нежонатих від 25 до 65 р. життя. Доходи з цього податку будуть призначені виключно на удержання вже істнуючої від року окремої інституції, що бере в свою опіку незабезпечені матері та діти.

— **Далекосяжний винахід.** Ще одно чудо новітньої техніки, яке влекшить записування леткого людського слова. Це стенографічна машина. Вона подібна зверху до звичайної: має металеві черепки, клявіші та стяжку. Тільки замість 44 знаків — 21 знаків, а замість звичайного паперу папір у рульоні, як при телеграфічнім апараті. Незвичайний винахід цієї машини в тім, що вона має скорочені знаки, подібні як при стенографічнім письмі; отже кожній букві відповідає ціла низка звуків. Машина має перевищати своєю швидкістю найбільше вправну стенографістку — може на хвилину записати з 220 слів. Винахідником Француз — Ґранжан. Можна уявити собі, яку велику ролю відограє така машина в суспільнім житті.

— **Богослуження при помочі радія.** Церковна громада Блєндаль, біля Амстердаму, одержала дозвіл на радієву емісію на всю Голяндію. Надавча стація находиться в костелі і таким робом усі члени громади, що живуть на широких просторах, навіть на морі, з кораблів зможуть слухати богослуження.

— **Світова хроніка.** Якийсь берлінський інженір Ерик Фоші винайшов сонячну машину, яка має використовувати сонячне проміння і заступати всяке топливо. Якщо вона є справді тим, чим він її вважає, тоді одна з найважчих проблем сучасного світа: криза вугілля буде полагідна. — Румунський король перебув щасливо операцію. — На великих канадійських озерах наслідком сильних морозів зломи леду задержали яких 200 кораблів, а на них 2.000 пасажирів, що не мають що їсти. З канадійських пристаней і Злучених Держав вислали туди проломники, щоби звільнити замкнені ледами кораблі. — У Льондоні щезла безслідно відома акторка сензаційних детективістичних романів Клярісса Крісті. Вона виїхала вечером автом, а авто найдено порожне над безоднею за містом. — Нова офіціяльна японська статистика стверджує, що населення Японії зросло за 1925 р. на 875.385 осіб. Коли рахувати всі острови та японське населення в Манджурії, тоді від 1. жовтня 1920 р. до 1. жовтня 1925. населення зросло з 79 міл. на 83 і пів міл. Коли так піде далі, тоді Европа мусить добре надуматися над наслідками японської експанзії, яку, як бачимо, не стримують землетруси. — В околицях Ріо де Джінейро відкрили нові діяментові поля, які, як догадуються, перевищать своїм богацтвом усі дотеперішні.

— **З кіна.** У кіні „Палас" почалась нова сензаційна фільма в 10. діях, що дає картину післявоєнної моральної гнилі Відня п. з. „Віденські дівчата" (Та, що продала себе).

— **Уживаючи** пасту до взуття **Елеґант**, робите два добродійства: консервуєте власні чоботи і помагаєте розвинути рідний промисл. 1063 а) 2—3

— **Передординаційні іспити** абсольвентів богословії львівської Архіепархії відбудуться в середу дня 15. грудня 1926 в год. 4 попол. в Духовній Семинарії у Львові. З поданням належить предложити абсолюторію. 1088 1—1

— **Управа Українського Лікарського Товариства у Львові** повідомляє, що дня 14. грудня ц. р. о 7-ій годині вечером в льокалі товариства при вулиці Руській ч. 3, II. поверх, буде реферувати д-р Куровець про сучасний науковий погляд на цукрівку (diabetes mellitus) і сучасні способи лічення цеї хороби, а 21-го грудня ц. р. о тій самій годині: Звіт дієтетично-інсулінового лічення діабетиків в шпиталях і заграничних клініках та про лічення інсуліною недіабетиків в ріжних заведуваних. 1—1

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

З наших культурних здобутків.

Стипендії при Українськім Науковім Інституті в Берліні.

При Українськім Науковім Інституті засновано з днем 1-го листопада ц. р. 20 стипендій для студентів Українців, які студіюють на ріжних високих школах Німеччини. Стипендії ділиться на дві категорії: 1) Перша в сумі 120 марок місячно, для осіб, які вже покінчили студії у високій школі й хочуть присвятити себе науковій праці при Інституті, під керуванням котрогось з дійсних членів Інституту; 2) друга, в сумі 75 марок місячно, для студентів, які вчаться в одній з високих шкіл Берліна (або й поза Берліном) і рівночасно хотіли б вибрати собі для студій один предмет з українознавства при котрійсь з катедр Інституту. На разі стипендію першої категорії дістав д-р Домет Олянчин

дованців", а теперішніх спекулянтів, не лише дає змогу чіплятись до партійної розвори всяким неуцачникам, але й у своїм нутрі вирощувати найзавзятіших ворогів, обмовників, наклепників і руїнників. Ці то годованці і жирующі на партії спекулянти вічно, безнастанно, з упором маняків кидають Обєднанню найважчі обвинувачення, викривлюють кожну думку, перепиняють кожну працю в напрямі суцільної організації нації, наклепами понижують в публичній опінії відповідальних громадянських діячів, стараючись за всяку ціну довести до їх моральної смерти. Тільки їх посвята, громадська чесність, віра в моральну силу нації, тільки промінна велич ідеалу і чистота та святість змагань дає їм силу не сходити із занятих становищ, не зневірюватися, не уступати перед каламутними хвилями брехні і нікчемности.

Нераз і не два перестерігали ми наше громадянство перед моральним розкладом, який як пошесть шаліє серед наших сусідів. Нераз і не два взивали ми наше громадянство, щоби воно всіми засобами старалося не допустити до себе тих інфекційних впливів розкладу, бо в нинішніх часах нашим єдиним добром є моральна сила, яка повинна лягти в основу всіх наших намірів і починів. А одначе та пошесть прийшла до нас і лютує зі скаженою силою. Одначе там, де зродилася та пошесть, ведуть вже з нею боротьбу, систематичну і послідовну. От Р. Дмовський, один з найбільших провідних виразників польської політичної думки (поминаємо її зміст і хапчиві тенденції) говорив недавно в Познані:

„Відповідно зорганізований нарід є могутністю, якій ніщо на його землі успішно не зуміє протиставитися. З огляду на те національна організація має обовязок ділати чесно і відкрито. Лише табори, що ділають проти народу і його добра, мають потребу в боротьбі за свої цілі хапатися засобів нікчемних: брехні, облуди, клеветництва, навіть скритовбивства. Організація, що високо цінить достоїнство свого народу, може ділати тільки чесними засобами. Та чесність, якщо стає до боротьби, вимагає **великої відваги** і мужности. Боягузи ніколи не ведуть чесної боротьби. На брехунів, крутіїв, коварників, клеветників, на облудників, що під покришкою публичної служби полагоджують свої приватні справи, на боягузів, що стріляють ізза плота, на фізичних чи моральних скритовбивців у нашім таборі нема місця".

Обєднання, як організація народу, ділає чесно і відкрито. Від чотирьох літ служаки своїх приватних справ під покришкою загальних інтересів анонсують „угодовість" і инші смертельні гріхи українського національно-самостійницького табору, але прецінь же не сповнилося ані одно з їх „пророцтв". А вони всетаки не закидають своєї нікчемної роботи, тільки ще з більшою напругою ведуть своє „почесне" діло розбивання національних сил.

Аморальність, етична рознузданість є одним з наслідків війни, є вона признакою банкротів, що не мають вже що втрачати. Тим чи иншим способом вони мусять втриматися на поверхні життя, а до цеї цілі всі засоби є „добрі". Одначе громадянство мусить боронитися, просто інстинктовно, проти морального розвалу; одначе ті, що чесно і відкрито ведуть свою відповідальну працю, мусять здобутися на відвагу і мужність проти сівачів розкладу.

Німці в Чехословаччині.

Чесько-німецьке зближення в освітленні німецького політика.

Перед кількома днями помістили ми погляд през. Масарика на становище й вигляди Німців у Чехословаччині у звязку з вступленням представників двох найсильніших німецьких партій до чсл. уряду і приняття державного бюджету м. ин. голосами також значної частини німецьких послів. Сьогодні зреферуємо погляд німецького представника в уряді, міністра д-ра Франца Спіни, що висловився в тій самій справі перед редактором Німецького Прес. Бюра.

Наближення Чехів і Німців, що від століть живуть біля себе і в неодному від себе залежні й на себе здані, є — на думку д-ра Спіни — наслідком великого історичного процесу. Світова історія створила деякі факти, на які ми не можемо замикати очей.

Німеччина програла війну, а з нею і цілий німецький нарід поза її кордонами. Шукати тепер за виною інтересно може для професора історії, але воно зовсім зайве для політика. Одначе слід рахуватися зі створеними умовами, що й робить Німеччина. Так звана політика вирівнання, яку веде Німеччина, находить чимраз більше зрозуміння в державі. Вона й повела Німеччину до Льокарна, де її представники визнали французько-німецькі границі і зреклися Альзації і Льотарингії. Отже й Німеччина, подібно як активістичні партії судетських Німців, годиться зі створеними умовами.

Крім економічної скрути, яка звела разом німецькі й чеські партії, грали тут ролю безперечно політичні відносини в цілій Европі, зокремаж німецько-французьке наближення. Це наближення створило психольоґічні передумови для німецько-чеської кооперації.

Від листопадових виборів 1925 р. було ясно, що до тої співпраці, спершу на економічному, а потім і на політичному полі, мусить прийти. Опозиція — не мета для себе; коли вона непродуктивна, слід оглянутися за иншими методами. Нарід, що представляє чисельно, економічно й культурно таку силу, як судетські Німці, не може бути вічно в політичній неактивности або в опозиції самими словами чи демонстраціями, оскільки не хоче наразитися на величезні страти. Наш крок мусів бути зроблений — ми не могли ставати по середині дороги і тільки співпрацювати з більшістю. Колиж ми мали користати також з прав, а не виповняти тільки наші обовязки — ми повинні й мусіли взяти участь у правлінні. Тільки таким чином могли ми запевнити собі крім двох значних ресортів також безпосередній вплив у міністерській раді і в адміністрації.

Правда — Версайлю не можна скорегувати за один день. До направи наших страт треба довшого розвитку, поодиноким фазам якого ми не можемо приглядатися безчинно, а навпаки — мусимо їх прискорити. Нашим вступленням до правительства, нашою політикою етапів, привичаюємо Чехів до нового і показуємо їм на кожному кроці, що Німці хочуть у цій державі бути також при кермі. Як у природі, так і в політиці мусить усе мати час, щоб дозріти. Всякий посів дозріває поволі. Політика, що прямує до осягнення неможливого й недосяжного, є по відомому вислову Бісмарка — фантазією.

Та при оцінці чесько-німецького зближення в Чехословаччині все треба мати на увазі здвиги в міжнародній політиці і їх вплив на політику середньо-европейських держав, політичну зрілість і гнучкість Чехів, їх політичний реалізм і досить високу політичну культуру.

Чим раз гірше.

Нові несподіванки в Китаю

Перед кількома днями поставив в англійському парляменті провідник теперішньої опозиції МекДонельд інтерпеляцію до міністра закордонних справ Чемберлена в справі найновіших китайських подій. Чемберлен сказав у відповідь, що положення в Китаю серіозне та що там загрожене поважно життя і майно англійських громадян. Про заходи уряду для зменшення тієї небезпеки він нічого не сказав, але заповів, що зробить це за кілька днів, бо уряд розглядає справу в порозумінню з командою воєнної фльоти, та щойно придумує ті засоби. Одночасно у французькому парляменті заявив Бріян, що французький уряд не допустить до погромів над Французами в Китаю і при тім додав, що політика Франції пронята бажанням не дати себе втягнути до воєнної інтервенції. З того виходилоб, що хтось таку воєнну інтервенцію підготовляє або щонайменше про неї думає.

Найвпливовіша англійська газета „Таймс" приніс у китайській справі передову статтю, в якій каже, що Англія не може ніяк допустити до того, щоби її економічні інтереси

В. ЛЕВИЦЬКИЙ.

Листи Липинського.

I.

Беремося нині за перо з наміром, про око, парадоксальним.

Хочемо поручити найпильнішій увазі українського читача — з якого кінця нашої землі він не був би і до якої політично-суспільної секти чи віри, лівої, правої чи середньої, він і не признавсяб — книгу, велику, обємисту і не зовсім легко написану книгу; одначе, поручаючи цю книгу якнайгоряче, так горяче, **як ні одну иншу українську книгу**, ми одночасно здаємо собі справу з того, що самі ми не могли би присягати на всі її міркування й висновки, та що в мірі ще значно більшій її преміси і заключення не покриваються зі світоглядом газети, на сторінки якої ця стаття призначена. Парадокси?

Розвязувати того проочного парадоксу не будемо: хто не піде за нашою дружньою порадою і книги таки не прочитає, тому байдуже до розвязки „парадоксу"; а хто, в своїм власнім інтересі, в найкраще понятім національнім інтересі книгу ту — не прочитає побіжно і похапцем, а перестудіює, — той розвязку ту знайде сам і без нас. Отже...

Книга та — „Листи" Липинського *).

II.

Колиб хтось — молодий студент, спрагнений наблизитися до розуміння політичних явищ, чи зрілого віку політичний діяч, посол, сенатор, партійний організатор, зліва, чи зправа, перестрашений прогалинами свойого політичного думання й світогляду, основаного (Боже кріпкий!) на кількох брошурках і кількох десятках газетних статтей, — колиб, кажемо, хтось сказав нам:

— Нема в мене змоги прочитувати цілі бібліотеки політичної літератури французької, італійської, німецької; а проте мені страшно, стидно й гидко стає на згадку про слабкість і неглибокість моєї політичної думки; назвіть мені книжку-дві, звідки міг би зачерти основнішого політичного знання і засвоїти собі підставові методи політичного думання! —

то з рукою на серці і з цілою свідомістю відповідальности за свою пораду, ми відповіли би такому (rara avis, на жаль!) інтерпелянтові:

— Вчитайтеся в Листи Липинського, переробіть її і передумайте: вона вам стане за бібліотеку, на яку — недоля і горе наші! — нема у вас ні часу ні змоги. Нічого навіть приблизно подібного, такого сущного і змістового не знайдете в нашій мові. Ні в російській, ні польській. Навіть у німецькій — ні. Правду сказати, то навіть у мовах, безконечно німецької богатших підставовими політичними творами, рівновартної Листам книги, **одної** книги, не знайдете. Після появи Листів не вільно, так: не вільно, показуватися на українській політичній арені нікому, будь він консерватист чи революціонер, монархіст чи республиканець, — хто Листів не знає. Не можна бути Українцем, не знаючи Шевченка; не можна забирати голосу (очевидно: серіозного голосу) в українській політиці, не знаючи Листів Липинського.

III.

Листи Липиського — трохи не енциклопедія історичних і фактичних відомостей про основні поняття соціольогії розвитку народів і про форми політичного істнування й творення. Підстави оригінального, англійського парляментаризму і його здегенеровані континентальні прояви; фінансовий капіталізм і соціялізм; Мусолінізм і Ленінізм; Донцівщина й Петлюрівщина, словом, усе, що може і мусить займати нашу політичну цікавість — про все те знайдете в Листах відомости певні і совісні. Одначе Листи — щось значно цінніше, ніж енциклопедія, себто збірник відомостей. Листи Липинського — **методольогія політичного думання**; вони — підручник і практичні вправи для політичної діялектики. Воля ваша — не приняти висновків Липинського; можете стати на противнім Липинському політично-суспільнім становищі. Одначе прихильник і противник політичного ідеалу, якому поклоняється Липинський, однаково скористає з теоретичних і поглядових вправ у методі політичного думання, у способах глядання політичної „правди", розшукування сутті під зверхніми явищами, оцінювання політичних фактів, що їх дає Липинський.

IV.

Аж до Драгоманова треба думкою повертатися, коли хочемо знайти в українській мові щось приблизне — своєю ерудицією і своєю моральною напругою — Листам Липинського. „Чудацькі Думки" і „Листи на Наддніпрянську Україну", два архитвори української публіцистики і політичної думки, знайшли собі в Листах Липинського достойне товариство. З рівним талантом писані, з рівно пламенної любови Батьківщини зроджені, Листи Липинського вирощені на инакшій, ніж у **Драгоманова**, мислевій площі. Вони не тільки обємом від них кількакратно більші та й одноцільністю пляну могутніші, а й безконечно новітніші: корінячися в знанню давно минулого і вчорашнього, Листи Липинського обоїми ногами стоять у нашім часі, наших днях. Липинський знає річи, яких Драгоманову не довелося дожити: світовий переворот, що розпочався 1. серпня 1914 року і про який ні фільософам ні Драгоманову не могло і снитися.

Що більше! Книга Липинського і його духова фізіономія стоять перед читачем незатемнені, невикручені й нескарикатуровані невіжеством і партійністю. Натомісць Драгоманову діється страшенна кривда: з нього читаються ще і попагуються якраз найменше зрілі його писання — такі, від яких він з розвитком його духової повноти і зрілости щораз дальше відставав і які виразно заперечити не дозволив йому його передчасний кінець. Могутній політичний реаліст, Драгоманов змальовується утопістом, анархістом, трохи не більшовиком, ворог марксізму — передтечею Троцького; учений історик — плиткин попожером. І так далі. Що здорове і цінне в писаннях Драгоманова, — забуте і заховане в пітьмі. Що припадкове і несуцільне, — щораз наново виволікається в нових виданнях найслабших його писань і в банальних славословіях. Драгоманов — чи є богато свідомих цього? — немилосерно покривджений у „культі", який йому віддають. І ще жде як хрестоматії із частин писань своїх, дійсно невмирущих, так і монографії про себе, у[illegible] учителя політичного реалізму

(Докінчення буде.)

*) Вячеслав Липинський, Листи до Братів-Хліборобів. Відень 1926. Стор. XLVIII + 580.